

Szondolat

Szerkeszti: Kemenes Lajos

TARTALOM:

*Rózsa Lajos bécsi nyilatkozata
Az orosz népbiztosok névsora
Keresztény bankok • A bojkott
Angol fehér könyv a lengyel
pogromról • Kis bukás,
nagy vacsora • A zóna-
pörkölt, Gaál Gaszton
és a tisztviselőnyomor
— Szentendre —*

Megjelenik hetenként

*Budapest, 1920. évi
augusztus hó 12.*

*II. évf. 33. sz.
Előfizetési díj
negyedévre
50 korona*

*Kiadja a
Központi
Sajtó-
vállalat
R. T.*

ÁRA

• 4 •

Szombat

TIVOLI MOZGÓ

VI., Nagymező-utca 8.

*Naponta változatos
műsor.*

Előadások naponta 1/25, 1/27 és 1/29 órai kezdettel.

SCALA SZÍNHÁZ

Angol Park mellett.

Minden este 8/7 órakor Csataj Janka,
Magaziner Erzs, Galetta Ferenc és
Gallai Nándor fölléptével:

ANGYÁLKA.

KERTMOZI (Városligeti fasor és Aréna-út sarkán.)

FRANCIA ^{o o} **ATRAKCIÓ!! A BŰN GYERMEKE**

MAUPASSANT novellája filmen 5 felvonásban.

Előadások 1/9 } A főszerepben ROBINNE,
és 10 órakor. } a legjobb párisi filmstar.

MOZIT akar berendezni villany-? mészfény- vagy acetilénre?

Kérjen árajánlatot

HATSCHER ES FARKAS

kinematografiai szaküzlettel

Budapest, IV., Károly-körút 26.

Filmkölcsönző! TELEFONSZÁM: 142-78.

Az irodalom szenzációja:

BANGHA BÉLA legújabb műve

Magyarország ujjaépítése és a kereszténység. Ára 35.20 K.

Kapható a Központi Sajtóvállalat könyvkereske-
désében Budapest, IV., Duna-u. 6. (Klotild-palo-
tában, a Belvárosi kávéház mellett.)

JARDIN DE PARIS

Az előkelő világ szolid szórakozóhelye. Csupa
elsőrendű bel- és külföldi attrakció. Arnyas kert.
Elsőrendű konyha. Speciális uzsonnák.

FŐVÁROSI CIRKUSZ VÁROSLIGET. Telefon 55-55.

Naponta este fél 8 órakor a kiválóan
szenzációs műsor.

Uj! 3 Tribollos, Strodi, 3 Alfredo. Uj!

Csütörtök, szombat, vasár- és ünnepnap délután
4 órakor családi- és gyermek-előadás.

A keresztény
magyarország
nagybankja

**Magyar
Nemzeti
Gazdasági
Bank**

ideiglenes helyisége

IV., Gerlóczy-u. 11. l. em.

Elfogad betéteket folyó-
számlán és takarékpénztári könyvecskére.

**RÉSZVÉNYEK ÁRA 105 KOR.
DARABONKÉNT**

Hansa cigarettahüvely vattával

HANSA CIGARETTAPAPIR

Gyártja:

NOVEMBER JENŐ

Budapest, II., Lövőház-u. 22/a. Telefon: 175-42.

Szondolat

Keresztény bankok

Már hónapok óta olvashatjuk a keresztény lapokban azokat a hirdetéseket, amelyek az újonnan alakuló keresztény pénzügyintézetek részvényeinek jegyzésére hívják fel a közönséget. Ezek a hirdetések — amint halljuk — nem is hatástalanok s értesülésünk szerint a magyar közönségnek az a rétege, amely kisebb-nagyobb tőke felett rendelkezik s egyben át is van hatva attól a gondolattól, hogy a régi Magyarország romjain új világot kell építenünk, máris tekintélyes tőkét hordott össze az új pénzügyintézetek céljaira.

Ez kétségkívül nagyon örvendetes, mert hisz azzal ma már minden gondolkodó embernek tényleg tisztában kell lennie, hogy a keresztény magyarság elsősorban gazdasági téren veszítette el a csatát és a szellemi és kulturális élet különböző terein való háttérbe szorítása tulajdonképpen logikus folyamánya ennek a csatavesztésnek. Hogy ezt a gazdasági vereséget mi okozta,

nem akarjuk most bővebben fejtegetni, de azt le kell szögeznünk, hogy talpraállásunknak és erőhöz jutásunknak egy széleskörű és céltudatos gazdasági szervezkedés a főfeltétele. Hatalmas, nemzetmentő munka ez, amelyet azonban nem lehet elvégezni politikai rakéták elsütögetésével. Ehhez komoly, hosszadalmas, fárasztó munka kell. Türelem, hozzáértés és számítás, egy új magyar generáció nevelése, amelynek nem ideálja többé a sovány kenyéren tengődő, egyéniséget felőrlő beamter élet, hanem amely vágyik a szabad vizekre, amely tele van invencióval, önállósággal, amely bátran és feszülő energiákkal lendül neki az életnek, hogy mindent visszaszerezzen, amit az apák elvesztettek.

A keresztény bankok természetesen csak egy láncszem az egységes keresztény gazdasági program koncepciójában, de nem a legkisebb és nem a legjelentéktelenebb láncszem. Nem tudjuk, hogy a gazdasági fejlődés mit hoz majd a bankoknak, hogy megmarad-e mostani nagy jelentőségük vagy pedig veszíteni fognak jelentőségükből. Csak az bizonyos, hogy a bankok a jelen-

ben a gazdasági életnek mindmennyi várai és hogy ezek nélkül a várak nélkül a keresztény magyarság nem nyerhet csatát. Ezért üdvözljük nagy örömmel a keresztény pénzügyezteteket és ezért kívánjuk, hogy minél jobban megerősödjenek.

Amikor ezt tesszük, nem mulaszthatjuk el, hogy ne utaljunk bizonyos szempontokra, amelyeknek figyelembe vétele kívánatos. A keresztény közönség gazdasági járatlansága, sőt élehetlensége közismert. A keresztény bankok egy pillanatra se felejtsek el, hogy az ő feladatuk többek közt a keresztény tömegek gazdasági nevelése, irányítása is, hogy őket nem csak üzleti principiumok, hanem bizonyos etikai principiumok is kötelezik. Hogy nekik nemcsak a vállalkozás egyéni érdekeit kell figyelembe venniök, hanem tekintettel kell lenniök a keresztény magyar társadalom egyetemes nagy érdekeire is, amelynek javát egy jól átgondolt, céltudatos és szélesvonalu gazdasági programm keretében kell szolgálniok. Hogy ezt megvalósíthassák, a legkitünőbb erőket, a legjobb szakembereket, a legmunkabiróbb férfiakat kell sorompóba állítaniok. Tapogatózó, félszegül próbálkozó dilettantizmussal azonban nemcsak önmagunknak ártanak, hanem vétkeznek azon nagy gondolatok ellen is, amelyeknek gazdasági téren való szolgálatára magukat a keresztény magyarságnak elkötelezték.

A zóna-pörkölt, Gaál Gaszton és a tisztviselőnyomor

(Egy miniszteri tanácsos nyomornaplója)

Kétségtelen, hogy a parlamentben minden izzóbb kérdésnél szembe kerül egymással a falu és a város. A csizmagóg átragad az összes nagygazdákra, az ezerholdasokra is és olyan hetvenkedésbe kezdenek, mintha a városi képviselők csupa szolga-birákból vagy kakastollasokból állanának. Vaságon rákén-ték már a fővárosra, hogy csak az volt vörös és Gaál Gaszton megfenyegette a gabonarendelet miatt saját miniszterét, hogy ha nem a gazdák szája ize szerint alakítja át az ukázt, akkor parasztfölkelést csinál és kétszázezer paraszt élén vonul Budapest ellen.

Hát Gaál Gaszton sem volt mindig ilyen hangos legény. Például a diktatura alatt semmi áron sem akart ilyen hamar kétszázezer parasztot Budapest ellen vezetni. Miért nem vezérkedett akkor? Miért csak most, amikor nem kell félni.

Humbug a tisztviselőnyomor?...

Annyiszor hallja az ember uton-utfélen, parlamentben, hirdalokban, hogy a tisztviselők eladogatják utolsó rongyaikat, hogy már szinte türelmetlenül kiáltunk fel: meddig tart még az a bizonyos utolsó rongy!... Mert az utolsó rongy dacára is azt látjuk, hogy a bírák tovább itélkeznek, a tanítók tanítanak, a közalkalmazottak hivatalba járnak, nem akad meg a munka sem a postán, sem a vasutasok közt, hanem minden megy a régi kerékvágásban. Arra én nem tudok választ adni, hogy

ez a rendes kerékvágás meddig tart, de hogy még tart, azt egyetlen egy gyönyörű példával tudom illusztrálni, amelyet legelső sorban báró *Korányi Frigyes* pénzügyminiszter ur magas figyelmébe, azután *Gaál Gaszton* becses jóindulatába ajánlok.

Ez a *nyomor-napló* azt bizonyítja, hogy e nehéz megpróbáltatások idején a keresztényi türelem az *egyetlen fizetési pótléka* a tisztviselőknek. A magyar hivatalnok előtt kalapot kell emelni, mert ma is a helyén van és ott is marad.

A minap bejött hozzánk a szerkesztőségbe egy egyetemi tanár. Az egyik munkatársunk az asztalon ült s az érkezőt végignézte — *koldusnak* tartotta. Már nyult a pénztárcája után, mikor az illető bemutatkozott, hogy egyetemi professzor és valami cikket hozott. Az újságíró leszállt az asztalról, a sarokba húzódott, hogy ne lássák a többiek a könnyeit, amelyek szegényében és fájdalomban előtörték a szemét.

Annyi korrupciót kiáltottak már a tisztviselők felé, hogy az ember el sem hinné pl. az alábbi esetet. A járásbírósg tegnap ítélte el vesztegetés miatt S. D. ügynököt, aki tizezer koronát csusztatott az iratok közé, mikor egy engedélyt kért. A díjnok, aki a pénzt kapta volna, három gyerekes családapa, huszonkilenc éves és lyukas cipőben jár. Az ügynök a tárgyaláson nevetett.

Tudtam, hogy a magas lisztárakat sem fogja tudni megfizetni — mondotta. Segíteni akartam e tizezer koronával egy szegény hivatalnokon. Ha postán küldöm el neki, megszegyenitem az ajándékkal. Inkább a szolgáltatásért kínáltam fel neki.

Ezzel a mentalitással dolgozott az orosz korrupció. A magyar kishivatalnokban él még az államfentartó faj önérzete, egyedül fajtája gondolkozásának köszönheti, hogy a szédítő csábításnak ellent tud állni — mert még valóban tartanak az utolsó rongyok. Még a becsületét nem szabdalta rongyokba, még most semmi sem késő!...

Hogy is állunk azzal a „zónapörkölttel“?..

Az oláhok, mikor bevonultak Brassóba, a vasuti pénztárba beültettek egy nagyoláh tisztviselőt és azt mondták neki:

— Itt ez az iv. Ezen rajta vannak a jegyárok. Amit ezen felül keresel, az a fizetésed.

A tisztviselők ellenségei olyan közvéleményt igyekeznek teremteni, hogy a magyar tisztviselők is így élnek, csak nem kaptak rá állami felhatalmazást. S akik ezt a közvéleményt titkon és nyíltan csinálják, azok soha sem mentek el pl. a vagyonmentő vásárra és egyet teszek száz ellen. hogy pl. *Gaál Gaszton* soha sem volt a Teleki téren, mikor egy-egy razzia alkalmával 2—300 tisztviselő *feleségét* terelik be a rendőrök a kerületi kapitányságra. Valamennyien azt a bizonyos «utolsó rongyot» adogatják el.

De különösen *Gaál Gaszton*nak kedvenc vesszőparipája az, hogy ő még nem látott a megyéjében olyan tisztviselőt, aki 10 óraker le ne futott volna a közeli vendéglőbe, hogy megigya a maga zónapörköltjét és hozzá megigya a maga pohár sörét. Mutasson nekem *Gaál Gaszton* itt Budapesten ilyen zónázó hivatalnokot! Ő az egész nyomorhegyet a zónapörkölt melől nézi ~~és~~ nem hisz az utolsó rongyokban. Engedje meg tehát, hogy felvonultassak olyan adatokat, amelyek lenyűgöző módon hallgattatják el az embert és olyan hű képét adják a tisztviselők pénztárcájának, aminőt a kisgazdák ágybapréselt bankóiról soha sem fogunk kapni.

Ki írta a nyomor-naplót

Szeretném megmondani, hogy ki írta ezt a fölötte érdekes és lesújtó nyomor-naplót, — de köt a diszkréció. Azonban körülírhatom:

Az illető miniszteri tanácsos, olyan fontos állásban van, aminő csak egy van Magyarországon, élet-halál ura,

Számlák

sokszor térdelnek előtte szép asszonyok is, bankárok is. A lelkiismerete tiszta mint a hó, 1914 óta nem csináltatott új ruhát, a puha gallérjában nincs összefogó tű, s aki csak a Ferenc József-hidon találkozik vele, az a parfümöt nem fogja érezni rajta, de a nyomort sem veszi észre. Engem is különös szerencse juttatott hozzá legtitkosabb naplójához.

A tanácsos ur a legfontosabb közügyek élén áll ma és sem Gaál Gaszton haragjáról nem tudott 1913-ban, sem az elkövetkezendő nagy nyomorról. De mint pontos ember, napról-napra följegyezte legkisebb kiadásait is 1913 óta. Filléreket is felírt. Természetesen a jövedelmét is nyilván tartotta. Ebből a följegyzésből egy óriási skála bontakozott ki előttem, a nyomornak olyan példátlan crescendója, amely ma már szívtépő és fölér egy pergőtűzzel.

Ime: fél esztendő minden adatát rendelkezésemre bocsájtotta. Olvassa el Gaál Gaszton és a pénzügyminiszter ur s aztán fujja tovább a lerongyolódott nagygazda osztály carmen lugubréját.

Január.

1—8. Adó, nyugtábélyeg, nyugdíjjarulék, borraivalók 41 korona 43 f. Utazás S.-ről 105 K 80 f., vacsora 250 K, ebéd 248 K, koszoru elhalt öcsémnek 100 K, fényképe 60 K, gőzfürdő 17 K 20 f., Szentendrei ut 4 K. 20 f., szivar 60 K, ujságok 80 f., villamos 14 K, lakás 80 K

összesen 981 K 43 f.

9—19. Sze müvegjavítás 30 K, fahozatal 90 K, igazolvány 6 K, ujságok 60 f., villamos 12 K, gőzfürdő 17 K 20 f.

összesen: 155 K 80 f.

20—22. Hivatalos ut és vadászati 57 K 80 f.

összesen: 57 K 80 f.

23—26. Nyiratkozás 5 K, borotváló krém 12 K, kölni víz 37 K, szalonna 26 K, cipőjavítás 30 K, gőzfürdő 20 K, ujságok 2 K 40 f., villamos 8 K,

sült gesztenye 6 K, mosás 63 K 40 f.

összesen: 209 K 80 f.

27—31. Villamos 6 K, ujságok 80 f., ruhajavítás 150 K, takarítás és reggeli 120 K, gőzfürdő 20 K

összesen: 296 K 80 f.

Havi összkiadás: 1701 K 63 f.

Február.

1—9. Adó, bélyeg stb. 43 K 13. ebéd 248 (havonta), vacsora (havonta) 250 K, reggeli és takarítás (havonta) 120 K, lakás 80 K, szappan 12 K, sütemény 16 K, fa ára 818 K, szivar 50 K, gőzfürdő 20 K, szalonna 37 K, fogorvos 500 K, villamos 14 K, ujságok 4 K 80 f.

összesen: 2215 K 93 f.

10—16. Irredenta mozgalom gyűjtéskor adomány 50 K, gőzfürdő 20 K, nyiratkozás 5 K, postabélyeg 10 K, villamos 8 K, ujságok 4 K,

összesen: 97 K — f.

16—24. Gőzfürdő 20 K, ujságok 3 K 60 f., villamos 6 K

összesen: 29 K 60 f.

24—29. Gőzfürdő 20 K, szivar 138 K, szalonna 56 K, borraivaló 10 K, orvosság és orvos 87 K, ujságok 2 K 40 f., villamos 5 K

összesen: 318 K 40 f.

Havi összkiadás: 2660 K 93 f.

Március.

1—8. Adó, bélyeg stb. 46 K 13 f., lakás 80 K, ebéd 248 K, vacsora 250 K, takarítás és reggeli 120, gyűjtésre 25 K, egyszer a Folie Capriceban 60 K, kávéház 15 K 80 f., uzsonna 12 K, cipőfűző 3 K 60 f., gőzfürdő 20 K, szentendrei ut 5 K 70 f., édesanyám fényképnagyítása 120 K, szivarok 40 K, bélyegek 10 K, séta az Állatkertben 14 K, villamos 16 K, ujságok 6 K 60 f.,

összesen: 1092 K 23 f.

Ujságot azért vett többet januárban, mint pl. májusban, mert akkor még olcsóbbak voltak a lapok. A januári tételek közt szerepel: *egy üveg kölni víz*. Ebből még ma is van.

A tea mindig cukor és sacharin nélkül értendő. A tanácsos ur, élet és halál ura üres teát reggelizik otthon.

A mult félévben Istenem! Ő is evett egyszer *sült gesztenyét!* Egyetlen egyszer. Hogy is tudott ilyen luxusba belemenni!... Sőt színházban is volt egyszer: Orfeust adták. *Kávéházban* is uzsonázott egyszer. Egy könyvre jutott a félév alatt, sőt februárban cukrászdában is járt a méltóságos ur!... Krausz Simivel szemben tudjuk be javára, hogy 50 K-át adott az irredenta céljaira.

Szinte szemet szurnak a következő tételek:

A méltóságos *egyszer* kabaréba ment, egyszer a Margitszigeten sétált, sőt: az állatkertben is járt. Mindebben a jóban egy hosszú félév alatt volt része. Enyhítő körülmény az, hogy itt volt egy vidéki barátja, azt kalauzolta el e költséges helyekre.

Szalonkavadászatra villamossal ment ki Pestről, ezért került csak 7 koronába. Azt azonban Gaál Gaszton aligha fogja neki megbocsájtani, hogy májusban kint vacsorázott egyszer Gundelnél. Hát igaz is. Egy ilyen magasrangu hivatalnok minek veszi észre, hogy tavasz van!

Még csak egyet: az összes kimutatásokból hiányzik az, hogy mit csinálna az a köztisztviselő, ha öt

gyermeke is volna?... És nem szerepel még egy tétel: az, amikor a tisztviselők lélekzetet vettek. Mert ezt is merészkedtek venni, például akkor, mikor a kormány szép ígéreteket tett a fizetésrendezésre, naturáliákra vonatkozólag. Akkor mélyet sóhajtottak. Azóta figyelik Gaál Gasztont, hogy mikor szünteti be a buzatermelést és a zónapörköltöt.

Rózsa Lajos bécsi nyilatkozata

Rózsa Lajos, a kitünő hangu, szorgalmas énekes addig nyilatkozott itt Pesten, amíg végre meg-sokalták. Tüntettek ellene, tudomá-sára hozták, hogy ne nyilatkozzon annyit, tartsa meg a véleményét és — énekeljen inkább, mert beszélni nem tud. Legfeljebb zagyvaságokat s azokra senki sem kíváncsi. Rózsa meg volt sértve, nem fogadta el az Operaház szerződési ajánlatát, külföldre ment. Rózsa nem tud meg-lenni nyilatkozatok nélkül, inkább kivándorolt, csak hogy nyilatkozhas-son. Alig ért Bécsbe, már meg is

Gondolat

kezdte a nyilatkozást. A *Neues 8 Uhr-Blatt* munkatársa előtt nyilatkozott. Az érdekesítő nyilatkozat következőképen hangzik:

— Nehéz szívvel hagyom el szülőföldemet. Magyar vagyok és magyar maradok mindig. Azon leszek, hogy magyar kulturérdekeket szolgáljak a külföldön és megpróbálom Magyarország rossz hírét a külföld szemében — amennyire tőlem telik — jóvátenni. Szerénytelenség nélkül mondhatom, hogy 11 éven át dédelgetett kedvence voltam a budapesti Opera közönségének. Néhány évvel ezelőtt nagy sikerrel vendégszeréltem a bécsi operában. (?) Azonban nem fogadtam el a Bécsbe szóló meghívást. Soha nem gondoltam arra, hogy hátat fordítsak Budapestnek.

— Fájdalommal gondolok arra a merényletre, amelynek áldozata voltam. Hét kollegám, köztük a Bécsben is ismert Környei Béla, aki meglepő gyorsasággal vedlett kommunistából (?) ébredő magyarrá (?), négy tiszt kíséretében bevezetett az Operába egy különítményt, abból a célból, hogy engem bántalmazzanak. Elég szomorú, hogy művészek vállalkoznak ilyen aljas csele-

kedetre. New-Yorkkal fényes szerződést kötöttem. Ha majd ott, hazámtól távol, meghitt cigányzenét hallok az idegen városban, eszembe jut majd hajdan oly szép, most oly borzasztóan tönkrement, szerencsétlen hazám...

Miközben szegény Rózsa Lajos melodramatikus szive majd meghasad borzasztóan tönkrement hazájáért, azalatt könnyű szívvel, bizonyos lelkesedéssel rágalmaz és hazudik. A vádaskodó nyilatkozatot természetesen az összes bécsi lapok közölték, — Rózsának határozott sikere volt nyilatkozatával. Ezért nem bírta ki itthon. Itthon nem nyilatkozhatott szegény, honja állapotján kesergő Rózsa Lajos.

A bojkott

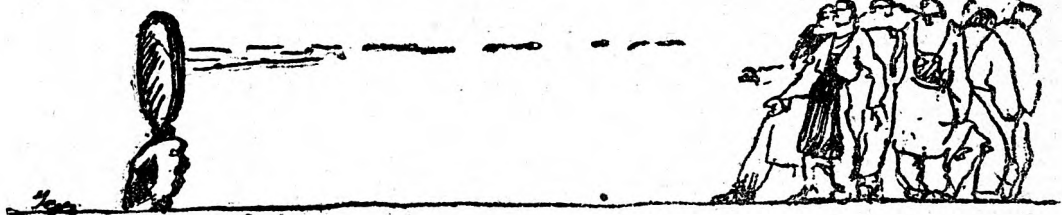
(Tragikomédia)

I.

A magyar «emigránsok» távirata *Fimmen* urhoz, a szakszervezetek központjának titkárához:

Fimmen elvtársnak, Amszterdám.

A Magyarországon dühöngő fehér terrortól újabb megdöbbentő adatok jutottak birtokunkba, amelyekről szóló hiteles — aláírásunkkal ellátott — jegyzéket van szerencsénk csatoltan megküldeni. Meg kell je-

gyeztünk, hogy a felsorolt atrocitások jegyzéke nem teljes, de azért már ezek is elégségesek ahhoz, hogy Elvtárs tiszta képet nyerjen arról a véres munkáselnyomásról, amely Magyarországon folyik. A világ proletárjainak élő lelkiismeretéhez kiáltunk orvoslásért. Mentsétek meg a minden emberi jogaitól megfosztott magyarországi munkásterestvéreket és sujsátok porba azt az országot, amely a legtisztább elméket és a legnemesebb szíveket száműzte területéről. Éljen a bojkott, éljen a reakciót összetörő vaspánt, amelyet a nemzetközi proletárszolidaritás kovácsol a hóhéroknak.

Magyar emigránsok.

II.

Fimmen ur: (a szakszervezeti központ gyűlésén szónokol) Tisztelt elvtársak! Akiben érző lélek van, azt nem hagyhatja hidegen az a jalkiáltás, amely a Magyarországról száműzött proletár testvérek ajakáról száll hozzánk. Meg kell mutatnunk azt az imponáló erőt, amelyet szervezeteink jelentenek. Indítványozom, mondjuk ki a bojkottot. Magyarország éhen fog pusztulni, el fog veszni. Mutassuk meg...

Felkiáltások: Ugy van... Ugy van... Mutassuk meg... (Megmutatják.)

III.

Fimmen ur: (a füle tövét vakarja.) Hm... hm... Olyasmiről suttognak, hogy nem is olyan nagy a terror Magyarországon, mint az emigránsok mondják... Ez egy kissé meglepő! Hm... hm... No de azért ki-tartunk, mert végül is a bojkott most már presztizs kérdése....

IV.

Fimmen ur: (a háta közepét vakarja) Ejnye, ejnye, adta teremtette... Ajvé! Itt valami tévedés van. Magyarországot nem tudjuk kiéhezdetni. Ellenben Bécsben egynémely kis bajok vannak, amint hallom... Ezek a reakciós magyarok visszatartják a Bécsnek szánt élelmiszer küldeményeket. Itt valami félreértés van. Mi ezt nem így gondoltuk! No de azért ki kell tartani....

A bécsi elvtársak karban: Ugy van, ki kell tartani, de azért adjatok enni, mert éhen döglünk...

(Letelepszének a földre és köldökük szemléletébe merülnek).

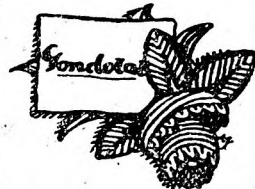
V.

Fimmen ur: (szónokol) A cél, amelyet ki-tűztünk, el van érve tisztelt elvtársak. A proletariatus megmutatta hatalmas erejét, törhetetlen egységét... A bojkott fényesen sikerült, de mivel Bécsben egynémely kis bajok vannak, legyen vége a bojkottnak, hiszen a bojkott nem cél, hanem csak eszköz... A cél az volt, hogy megmutassuk és ez — amint tudják kedves elvtársak — teljes mértékben sikerült is...

Viharos közbekiálások: Ugy van... ugy van... Megmutattuk...

A 27 nyilatkozó figyelmébe: Strausz Istvánt felmentették!

Szentendre

Szentendrére utazni kellemes, de itthon maradni még kellemesebb. Különben minden attól függ, hogy kedvelője-e valaki a mozgó gőzfürdőnek vagy sem, hogy vannak-e érzékeny lábai vagy sem, hogy szereti-e a négyzólamunak tervezett tizenháromszólamu éneklést vagy sem. Mindez ugyebár teljesen egyéni dolog, ami függ az egyéni izléstől, a sors szeszélyétől vagy miegyéből. Annyi bizonyos, hogy én mostanában nem utazom Szentendrére, különösen vasárnap nem, mert a vasárnapi kirándulás Szentendrére — enyhén szólva — egy kicsit fárasztó, úgy hogy egy viharedzett harctéri barátom kijelentése szerint, annak az

Szentendre

embernek, aki felverekedte magát a szentendrei vicinálisra, aki egy zokszó nélkül kiállotta az utazással együttjáró hasbarugásokat, mellbelökéseket, lábrataposásokat, az utazó közönség soraiban elharapódzott böfögéseket és rőfögéseket (ezt az utóbbit egyesek éneknek nevezik!), aki rendületlenül áll, vagy ül a fejére hulló női kalapok, botok, napernyők, csomagok és kosarak áradatában, annak a monte-san-michele-i vagy doberdói pergőtűz is bagatell.

No, de aki aztán a viszontagságos utazás után megérkezik a bájos és kies Szentendrére, ahol történelmi hangulat és bokáig érő por fogadja az üdülni vágyó fővárosiakat, az aztán igazában kárpótolva lesz minden tekintetben. Szentendre olyan bájos és olyan kedves, hogy még a kirándulók sem tudják elcsufítani. Pedig ebben az irányban igazán mindent megtesznek, ami megtehető. A jó öreg Szentendre komolyan, türelmesen nézi a zajongó, lármázó pestieket, mint egy őszszakállu szelid öreg ur a pajkos gyermekeket, néha talán még el is mosolyodik és tréfásan megfenyegeti őket az ujjával.

A pestiek nagyrésze Szentendrén épen csak hogy átutazik. Sietnek tovább, távolabb fekvő tájakra, férfiak, nők, fiuk és lányok, hosszú turista botokkal és dagadt hátizsákokkal. Kár sietniök, mert hiszen port Szentendrén is találnak eleget, sőt találnak olyasmit is, amit egyebütt — mondjuk Sztarivodán — drága pénzen sem kaphatnak. Így például — hogy egyebet ne említsek — találnak Szentendrén strandfürdőt, valóságos, igazi strandfürdőt a Dunaparton, husz méter hosszú, öt méter széles, a modern technika minden vivmányaival felszerelve, olcsó jegyárak, egyszóval, aki a strandfürdőt kedveli — és ki az, aki nem kedveli? — az ne menjen

tovább, hanem maradjon Szentendrén és váltson jegyet a strandfürdőbe. Mi is megcselekedtük és nagyon jól éreztük magunkat mindaddig, míg észre nem vettük, hogy a közönség nagyobb része egyáltalában nem vált jegyet a strandfürdőbe, hanem lerakja a ruháját a Dunaparton és éppen olyan vigan vagy még viggabban lubickol a hűs hullámokban, mint jómagunk. A sárga irigység fogott el bennünket, ezek az emberek nem fizettek egy fillért sem a fürdésért. Le kell szögezmem, hogy ez nem igazság.

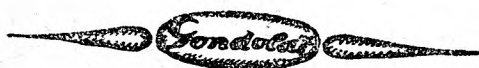
De Szentendre igazi nevezetessége mégsem a strandfürdő. Hanem a sok templom, pár zeg-zugos utca és néhány öreg ház. Nem tudom, hogy itt jobbak-e az emberek, mint másutt, de azt megállapíthatom, — bár nem vagyok statisztikus — hogy átlag minden tíz emberre esik egy templom. Azonban feltűnő, hogy a templomok ajtai mind zárva vannak, ellenben a vendégfogadóknak elégedett arcu emberek serényen hajtogatják a borral és sörrel teli poharakat. Úgy látszik, hogy a szentendreiiek is tudják azt, amit már Petőfi is vallott, hogy t. i. a csárdában is lakozhatnak tiszta szivek, tisztábbak, mint akiket naponkint imádkozni lát az oltár.

Mindez azonban, amit eddig elmondtam, csak üres fecsegés. Az igazi Szentendre, amelyre ebben a pillanatban visszagondolok, még sem ez.

Már lassan, lopakodva közelgett az este, a sziget körül lila ködfoltok ólálkodtak és mi fáradtan bandukoltunk az állomás felé. Az egyik toronyban lassu kongatással harangozni kezdtek és én kíváncsian álltam meg egy vaskapu előtt. A parkirozott, virágos udvaron fehér asztalnál egy fiatal nő ült sötét ruhában, a fejét a karjára hajtotta és láttam hogy sir. Mellette egy halovány,

őszhaju asszony állott és gyengéden simogatta a fiatal nő fekete haját. Egyikük sem szólt egy szót sem és én remegve néztem őket, az ismeretleneket, akiknek bánatuk van, akiket valószínűleg nem fogok látni soha, de akiket nem fogok még sem elfeledni.

Vajjon kit sirathatott a szentendrei fiatal nő? Talán a férjét, aki meghalt a harctéren? Talán a vőlegényét, aki nem jött haza Szibériából? Vagy talán a szeretőjét, aki hűtlenül elhagyta? Vagy talán az álmokat, amelyek szétfoszlanak, a reményeket, amelyek porbahullanak, a vágyakat, amelyek meghalnak? Ki tudja, ki tudja... Talán a szegény, gyászbaborult Magyarországot? A harangok monoton zugással felelték, hogy Szentendrén is bánat a bánat.

Kis bukás, nagy vacsora

Máthé Rózsi nem éppen fontos jelenség. Szó nélkül, ajkbigygyesztve sétálhatna el mellette a krónikás, mint sikertelen, harmadrangu színésznek előtt általában szokás. De Máthé önagysága — saját jelentéktelenségén túl — folytonos kiállásaival, erőszakolt szereplésével, tarka életével, jellegzetes környezetével színházi viszonyainak, szolgálatkész sajtónknak, zagyva társadalmunknak, ennek az idege-

nektől megnyergelt szegény Pestnek valóságos tükörképét szolgáltatja, melyben sok és furcsa megrögziteni valót talál a fotográfencse.

Máthé Rózsit eredetileg Löwy Rózának hívták. Állítólag neki szól ez a halhatatlan dal:

Szép ifjuság jöjj vissza egy szóra,
Löwy Róza, vörös Löwy Róza!

Róza Aradról indult el a világ meghódítására. Aradon elnézően, sőt tulságosan enyhén Móric bácsinak nevezik a művésznő kedves papáját, aki tulajdonképpen Löwy Mór névre hallgat és jómódu kereskedő. Miután a Löwy nevet maga Móric bácsi sem tartotta kilátásosnak, hosszas családi tanácskozás után, melyben az összes Löwyek részt vettek, elhatároztatott, hogy Róza vegyen fel művésznevet. Így lett Löwy Rózából Máthé Rózsi.

Egyideig úgy látszott, hogy az új név beütött. Rózsika már az Operában is felléphetett, s ahogyan Mór bácsi mondja: «Der Környey selbst war ihr Partne'». A hetilapok ontották a Máthé-portrékat, a rokonfajú kritika is jól dolgozott, s a közönség nagy része, csupa lelkesedő Löwy, Guttman, Deutsch, Schossberger és Máthé volt. Rózsi csakhamar bevonult a művésznők névsorába. Löwyék annyira fellelkesültek ezen, hogy valamennyien felvették Rózsi művésznevét. Löwy bácsit most Máthé bácsinak hívnák, ha az aradiak le tudnának mondani a régi, megszokott megszólításról. Aradon nehezebben megy a magya-

Szombat

rizierung, mint a Lipótvárosban, Pesten azonban már egész határozottan Máthé nagyságos urnak hívják a művésznő papáját.

A művésznő egyideig elég jól tartotta magát az Operaháznál. Sikert nem annyira énekével, mint inkább elsőrangú tangójával aratott, melyet szilajabban táncolt a Casino de Paris valamennyi parkettművésznőjénél. A tangó-láz azonban — legalább is egy időre — elmúlt az Operánál. A művésznő lecsuszott szakszerű táncával, s miután a gonosz igazgatók lemondtak szives közreműködéséről, a művésznő végleg kívül rekedt az Operaház kapuján. Lőwyék persze a kurzusra fognak mindent, pedig a tangó távozása az oka mindennek.

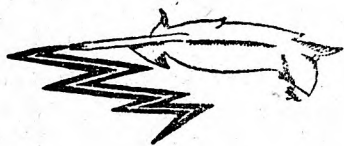
De Lőwyék nem hagyták magukat. «Die Rózsi muss Künstlerin werden» című csatakiáltással saját pénzszekevényükkel és más pénzszekevényekkel, melyekben jóféle hadipénzek vannak felhalmozva, szövettek és Lőwy Rózsi hozzáfogott a földkerekség legdrágább magánóráihoz. Magánórákat vesz mindenkitől ez a szorgalmas művésznő: énekmestertől, énekmesternőtől, rendezőtől, táncmestertől, a kritikus nejétől és anyjától, talán a színházi portástól is. A magánleckék összeköttetéseként jelentenek, barátságot, érdekeltséget és — a művésznő újra fel-felbukkan. Néha mint Carmen jelenik meg a láthatáron, máskor mint koncerténekesnő, legutóbb már primadonnává lépett elő. A Hermelines nőben azonban már nem tan-

gót táncolt. Mást táncolt. A magántanárok s a magántanárnők sajtója dicsőhimnuszokat zengett. És Rózsi művésznő olyan arányokat kezd ölteni, mint egykor Szamosi őnagysága, akit tiz vagy tizenöt esztendeig nem lehetett levakarni a színházi égbolt elsőrangú csillagai közül. A rokonsajtó és a rokonközönség akkor is olyan hangosan lelkesedett és tapsolt, hogy egy egész várost siketté énekelhetett ez a vastag hangú szopránista. Máthé Rózsit még nem sikerült ennyire felfujni, de másodrangú csillagnak máris olyan szívós, hogy meg kell rántani a vészféket.

Legutóbb a Vigszínházban bukant fel a művésznő. Primadonnát játszott, Varsányi Irén szinpadján akart babérokat. De bárhogy is igyekeztek Lőwyék és kapcsolt részeik, tanárok, tanárnők, sajtó és portás, — Rózsi mégis megbukott. Hiába foglalt le estéről-estére tiz páholyt a nagyérdemű család, s hiába ontottak a familiáris páholyok tapsorkánokat — bukás volt, falrengető bukás.

Ezt ki kellett köszörülni. A mikroszkopikus sikerhez nagy vacsorát csapott a vörös Lőwy Róza, a legszívósabb pesti primadonna. A művészek klubjában, a Fészekben volt a nevezetes lakoma. Részt vett rajta mindenki, aki él és mozog a színház körül. Még a sugó is jelen volt. Folyt a pezsgő, emelkedett volt a hangulat és Máthé Rózsinak mégis csak sikere lett a Hermelines nő alkalmából is.

Lówy-Máthéék állítólag hatvanháromezer koronát fizettek ki ezért a kis sikerért a Fészek vendéglő-sének. Telik. Hadipénz.

Az orosz népbiztosok névsora

A *Morning Post* július 21-iki számában közli az orosz népbiztosok listáját. A tanulságos névsor azt mutatja, hogy ötven népbiztos közül csak heten nem zsidók. Leninnek, a fővezérnek csak anyja zsidó, a többi negyvenkét népbiztos azonban apai és anyai részből egyformán jogerősen zsidó származású. A népbiztosi álláshoz úgy látszik az egész világon legfontosabb kvalifikáció — a származás.

Álnév	Valódi név	Faj
1. Lenin	Uljanov, anyja zsidó,	orosz
2. Trockij	Bronstein	zsidó
3. Steklov	Nachamkess	«
4. Martov	Tsederbaum	«
5. Zinovjev	Apfelbaum	«
6. Gusszjev	Drapkin	«
7. Kamenev	Rosenfeld	«
8. Szuhanov	Ghimmer	német
9. Szagarszky	Krachmann	zsidó
10. Bogdanov	Silberstein	«
11. Gorev	Goldmann	«
12. Uritzky	Radomislóky	«
13. Volodarsky	Kohen	«
14. Szverdlov	Szverdlov	«
15. Kamkov	Katz	«
16. Ganetzky	Fürstenberg	«
17. Dann	Gurevics	«
18. Meskovszky	Goldberg	«
19. Parous	Helphands	«
20. Rjazanov	Goldenbach	«
21. Martinov	Zimbar	«
22. Csernomorszky	Csernomordik	«
23. Piatnitzky	Levin	«
24. Abramovics	Rein	«
25. Szolnetz	Bleichmann	«
26. Cvererdiics	Fonstein	«
27. Radek	Sobelson	«
28. Litvinov alias Finkenstein	Nallaack	«

29. Lunacsarszky	Lunacsarszki	orosz
30. Kolontai	Kolontai	«
31. Peters	Peters	lett
32. Maklakovszky	Rosenbloom	zsidó
33. Lapinsky	Levenson	«
34. Vobrov	Natansson	«
35. Ortodoks	Akselbrode	«
36. Garin	Gerfeld	«
37. Glazunov	Schulze	«
38. Lebedieva	Simson	«
39. Joffe	Joffe	«
40. Kamensky	Hoffmann	«
41. Naout	Ginzburg	«
42. Zagorszky	Kradmalink	«
43. Izgoev	Goldmann	«
44. Vladimirov	Feldmann	«
45. Bunszkov	Fundamentzky	«
46. Manulszky	Manulszky	«
47. Larin	Lourie	«
48. Krasszin	Krasszin	orosz
49. Csicserin	Csicserin	«
50. Gagorszky	Gukorszky	«

Angol fehér könyv a lengyel pogromról

Zsidómészárlás Lengyelországban?

Az *Alliance Israelite* hónapok óta világgá kürtöli, hogy a pogrom alkotmányos intézmény a lengyel politikában. S mivel a sajtó, az a bizonyos sajtó nap-nap után elsírta jeremiáidait, a külföld javarészt el is hitte, hogy Lengyelországban százával mészárolják a szegény zsidókat. Eppen ezért az antant-közvélemény, elsőbbsen is az angol, ellenszenvvel fogadta kezdetben a bolsevizmus ellen küzdő lengyelek megsegítését, noha látta, milyen veszedelem szakad Nyugateurópára, ha a vörös láva előtt megszakad a gát. Ujabban azonban megfordult az angol közvélemény, aminek története van, erről azonban hallgat a sajtó, mindenekelőtt a sémita *Northcliff* ur lapjai.

Amikor a lengyelországi zsidómészárlásról szóló hírek már az egész világot bejárták és nagyjában hitelre találtak, az angol kormány Sir Stuart *Samuel* vezetésével bizottságot küldött Lengyelországba, vizsgálja meg tüzetesen, mi

igaz ezekből a hírekből, van-e ott tényleg pogrom? A bizottság hosszas munkájáról most terjedelmes jelentést készített, amelyet az angol kormány «fehér könyv» (White Paper) címmel július közepén közreadott, mint annak idején a magyarországi «fehér terror»-ról szóló jelentést.

Ez a fehér könyv kétséget kizáróan megállapítja és leszögezi, hogy Lengyelországban *nincs pogrom*, a lengyel kormány nem szervezett és nem is türt zsidómészárlást. Tulkapás ugyan történt, de korántsem olyan mértékben, mint hiresztelték. *Magában Lengyelországban összesen 18 eset, a hadi zónában pedig 330 eset fordult elő.* «Ha ezeket a tulkapásokat» — mondja a jelentésben Sir Horace Rumbold varsói angol követ — «a polgári és katonai hatóságok szervezték vagy támogatták volna, akkor az áldozatok száma jóval nagyobb lenne! . . . A központi adminisztráció elégtelen volta s a lengyel hadsereg fegyelem hiánya miatt ugylátszik nem lehet ezekért a tulkapásokért a hatóságokat felelőssé tenni.» Sir Stuart Samuel pedig megállapítja, hogy amilyen mértékben megerősödött a polgári hatóságok hatalma, olyan mód javult a mögöttes ország részben tartózkodó katonaság viselkedése, amely ellen sok panasz volt eleinte. Ezért arra buzdítja a zsidóságot, legyen türellemmel, amíg a kormány hatalma s befolyása véglegesen megszilárdul. Peter Wright kapitány, a keleti zsidókérdés egyik legalaposabb ismerője, aki iránt a zsidók nagy bizalommal vannak, szintén azt hangoztatja, hogy a kormány megerősödésével a tulkapások is csökkentek és «a zsidóknak nem is az a legnagyobb panaszuk, ami velük történt, hanem az a tudat, hogy nem részesülnek törvényes védelemben.» Sir Horace Rumbold erre vonatkozóan arra emlékeztet, hogy Lengyelországban még érvényességben vannak az orosz eredetű antiszemita törvények. Tehát ez fáj legjobban! Bár a zsidók által nyomorgatott lakosság erősen antiszemita, a tulkapások javarészt katonák követték el. «A katonák a legvétkesebbek» — mondja Wright —

«ezek közt is a legrosszabbak *Haller* tábornok hadseregének katonái, akiket jórészt Amerikában verbuváltak, utánuk a pozeniek vagy német lengyelek következnek. . . . A legsúlyosabb tulkapások a városokban történtek és főként katonák műve.»

Wright egyébként valóságos tanulmányt ír a lengyelországi antiszemitizmus lélektani okairól. A főok az, hogy a nagyszámu zsidóság, amely ma is görcsösen ragaszkodik kétezer éves erkölcsihez és szokásaihoz, idegen test az önálló nemzeti életet élni vágyó Lengyelországban. Ezt a zsidóságot vezetői zsidó nemzeti szellemben tömörítik. Egy geográfiai területen, amelyet a lengyelek joggal hazájuknak tekinthetnek, tehát két állam, két szervezett hatalom, két egymással ellentétes kultúra s erkölcsi világ van egymás mellett. S emellett közrejátszik még a gazdasági momentum: a zsidó itt is ott áll a termelő s fogyasztó között. «Lengyelország a lengyeleké!» Ez a zsidókérdés megoldásának alapja Lengyelországban, ahol az angol kormány bizottságának tanúsága szerint nincs pogrom.

Szombat

Most jelent meg!

DÉNES GIZELLA

MECSEKI CSEND

cimű novelláskönyve. Ára 24 kor.

Az első sortól az utolsóig fogvatartja az olvasót. Pompás fordulatok a női lélek világából.

Kapható:

A Központi Sajtóvállalat

könyvkereskedésében

Budapest, IV., Duna-utca 6. szám

(Klotild-palotában, a Belvárosi kávéház mellett.)

Szondolat

Kötőféklánc csavart szemű 38-as darabja K 36.—
Diósy Jánosnál Budapest, VII., Rákóczi-ut 24c.

Bel- és külföldi illatszer, pipere, háztartási, gazdasági és fényképészeti cikkek állandóan raktáron.

Postán is szállít utánvétellel:

RADÓ

„Madonna“

DROGÉRIA

Budapest, VII., Thököly-ut 7. szám.

RÉZGÁLIC legprimább, sötét kék kristályos 1 kg. K 40.—
RAFFIA, 1 kg. K 60.—
 Kénpor kénporozáshoz, 1 kg K 28.—
 Kénlap K 40.—, Vörösrézről készült permetezők, mosóüstök, pálinkafőzőüstök, forrasztó pákák nagy választékban raktáron.

Szontágh Pál

Telefon József 99-44. rézárugyár Budapest, IX., Üllői-ut 19.

NE FOGADJON EL MÁST, CSAK

1000-JÓ

védjegyű csomagolt

FÜSZEREKET

mert ezek valódisága elismert.

Minden jobb üzletben kapható.

Brilliánst,

gyöngyöt, aranyat, platinát és ezüstöt horribilis áron vesznek

Telefon József 52-64.

Singer Testvérek

VII., Rottenbiller-u. 24.

BÉRAUTÓK

Cimre nyitott, csukott, elegáns kocsik külföldre, vidékre és a városban figyelni bármely időben kaphatók a

Király Automobil R.-T.-nél

Budapest, VII., Király-utca 11.
 TELEFON: József 124-01, 124-02, 124-03.

NAGY ÉS VÉRTES

Telefon: 125-34

R.-T.

Telefon: 125-34

amerikai iroda-berendezési vállalat

Budapest, V., Arany János-u. 20.

Közvetlen behozatal. Spédbutorok. Eredeti amerikai butorok. Egyes darabok, valamint teljes iroda- és bankberendezések.

BALATON-LELLE

Szálloda és Penzió

Kellemes magas park a tó partján. Csónakpark. Lawn-Tennis. Telefon. — Bérlet: FÖRSTER KONRAD, Budapest, III. ker., Zsigmond-utca 50. szám. □

Poloska- és molyirtást

garanciával végez

FISCHER VACUUM R.-T.

VII., Dob-utca 90. (Saját ház.)
 TELEFON: József 10-72 és József 60-88.